

บทที่ ๓ :
เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา
(Parliamentary Privilege and Immunity)

นายอริคม อินทุพุด
ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา
๒๒ ส.ค. ๒๕๖๘

ชุดที่ 5
1

เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Privilege)

ความหมาย

- หมายถึงสิทธิของสมาชิกรัฐสภาในอันที่จะแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ออกเสียงลงคะแนน หรือดำเนินการอื่นใดในรัฐสภา โดยบุคคลใดจะนำไปฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใดมิได้

เจตนารมณ์

- เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนในการออกกฎหมาย หรือควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร โดยไม่ต้องหวั่นเกรงว่าจะถูกฟ้องเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งในภายหลัง

2

ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Immunity)

ความหมาย

- หมายถึง ความคุ้มกันที่รัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกรัฐสภา ในอันที่จะไปประชุมตามหน้าที่ โดยไม่อาจถูกจับกุมขัง หรือดำเนินคดีใดๆ ในลักษณะที่จะขัดขวางต่อการไปประชุมสภา
- เมื่อพ้นเวลาที่ต้องไปประชุมแล้ว ความคุ้มกันจะหมดไป

เจตนารมณ์

เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถไปทำหน้าที่การประชุมรัฐสภาได้ ไม่ถูกกั๊กกั้นแก่งจากฝ่ายบริหาร โดยการจับกุมขัง หรือดำเนินคดี เพื่อมิให้ไปประชุมสภาตามหน้าที่

3

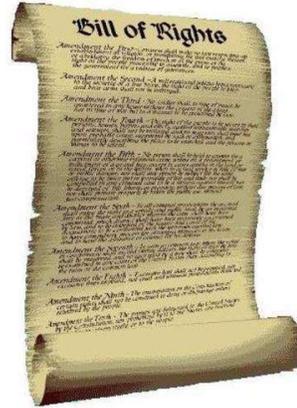
ส่วนที่ ๑ : เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Privilege)

4

ความเป็นมา

Bill of Rights, 1689 Article IX

“เสรีภาพในการพูดและการอภิปราย
หรือการดำเนินการอื่นใดในรัฐสภาจะ
นำมาฟ้องร้องหรือไต่สวนในศาล
หรือสถานที่อื่นใดนอกรัฐสภาไม่ได้”

5

รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส : มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง

สมาชิกรัฐสภาไม่อาจถูกฟ้องร้อง สอบสวน จับกุม คุมขัง หรือ
ถูกพิจารณาคดี อันเนื่องมาจากการแสดงความคิดเห็นหรือการออกเสียง
ลงคะแนนในขณะปฏิบัติหน้าที่ของตน

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา : หมวด ๑ มาตรา ๖

การอภิปราย ตลอดจนการแถลงโต้ตอบของสมาชิกรัฐสภา
ในระหว่างการประชุม จะได้รับความคุ้มครองไม่ให้ถูกฟ้องร้อง

6

พ.ร.บ.ธรรมนูญการปกครองสยามฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๒๔

“สมาชิกไม่ต้องรับผิดชอบในถ้อยคำใดๆที่ได้กล่าวหรือแสดงเป็นความเห็นหรือในการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุม ผู้หนึ่งผู้ใดจะว่ากล่าวฟ้องร้องเพราะเหตุนั้นหาได้ไม่”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๒๗

“ในที่ประชุมแห่งสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดๆ ในทางแสดงข้อความหรือแสดงความเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ท่านว่าเป็นเอกสิทธิ์อันเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

เอกสิทธิ์นี้คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุมโดยคำสั่งของสภาและคุ้มครองไปถึงบุคคลที่สภาเชิญมาแสดงข้อความหรือออกความเห็นในที่ประชุมด้วย”

7

Green v. the United Kingdom (2025, ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป)

- Philip Green นักธุรกิจชื่อดังถูกกล่าวหาว่าลวงละเมิดทางเพศและกลั่นแกล้งพนักงาน แต่มีคำสั่งศาลห้ามเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว เนื่องจากข้อตกลงไม่เปิดเผยข้อมูล (Non-Disclosure Agreement) หลังจากมีการตกลงกับอดีตพนักงาน
- Lord Hain สมาชิกสภาขุนนางใช้เอกสิทธิ์รัฐสภาเปิดเผยชื่อ Green ในรัฐสภา แม้จะมีคำสั่งศาลห้ามเผยแพร่ข้อมูลนี้
- Green ฟ้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป โดยอ้างว่าเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาทำให้เขาไม่สามารถฟ้องร้อง Lord Hain ได้ และละเมิดสิทธิส่วนตัวและสิทธิในการเข้าถึงศาล
- ศาลยืนยันว่าเอกสิทธิ์รัฐสภาในการพูดในรัฐสภาเป็นสิทธิสมบูรณ์ (absolute immunity) ศาลรับทราบผลกระทบต่อ Green แต่ไม่เห็นว่าการละเมิดหลักการเอกสิทธิ์ของรัฐสภา

8

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ :

มาตรา ๑๒๔

“ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน **ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด** ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดๆมิได้

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่ง**ไม่คุ้มครอง**สมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุม**ที่มีการถ่ายทอด**ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้น มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่ง**ต่อบุคคลอื่น**ซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น”

9

ลักษณะของเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา

ตามรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐

๑

๑. เอกสิทธิ์กรณี**ไม่มีการถ่ายทอด**ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง

๒

๒. เอกสิทธิ์กรณี**มีการถ่ายทอด**ทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

- การประชุมที่**ไม่มีการถ่ายทอด**ปัจจุบันมีเพียง**การประชุมลับ** เพราะตามข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ฉบับปัจจุบัน ประธานแห่งสภานั้นต้องจัดให้มีการถ่ายทอดสดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์หรือทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่ประชาชนทั่วไปสามารถรับได้อย่างทั่วถึง

10

ข้อสังเกต : คำว่า “ถ่ายทอด”

- คำว่าถ่ายทอด “ทางอื่นใด” มีดังเช่น การถ่ายทอดทาง Facebook Live, Youtube หรือ Application ต่างๆ ของสภาฯ
- การถ่ายทอดฯ ไม่จำเป็นต้องเป็นการถ่ายทอดสดเสมอไป การบันทึกเทปมาออกอากาศภายหลังก็ถือว่าเป็นการถ่ายทอด เพราะความสำคัญอยู่ที่ว่ามีเผยแพร่ออกไปให้คนนอกสภารับรู้หรือไม่
- ในกรณีที่เป็นการประชุมลับ หากมีคนแอบถ่ายทอดไปนอกสภาผ่านโทรศัพท์มือถือหรือมีคนแอบบันทึกภาพและเสียงไว้แล้วนำไปเปิดนอกสภาในภายหลัง ไม่ถือว่าเป็นกรณีมีการถ่ายทอดตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง เพราะคนที่กล่าวไม่ได้มีเจตนาที่จะให้คนนอกสภารับรู้ด้วย
- การถ่ายทอดผ่านเสียงตามสายภายในบริเวณรัฐสภา ไม่ถือว่าเป็นกรณีมีการถ่ายทอดตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง เช่นกัน เพราะผู้ถ่ายทอดไม่ได้มีเจตนาให้ถ้อยคำที่กล่าวไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา

บุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์

ข้อสังเกต :

สมาชิกสภาท้องถิ่นไม่ได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญไทย แต่รัฐธรรมนูญบางประเทศ เช่น แคนาดา สเปน สมาชิกสภาท้องถิ่นได้รับเอกสิทธิ์ด้วย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ม.๑๒๔ วรรคหนึ่ง

สมาชิกวุฒิสภา

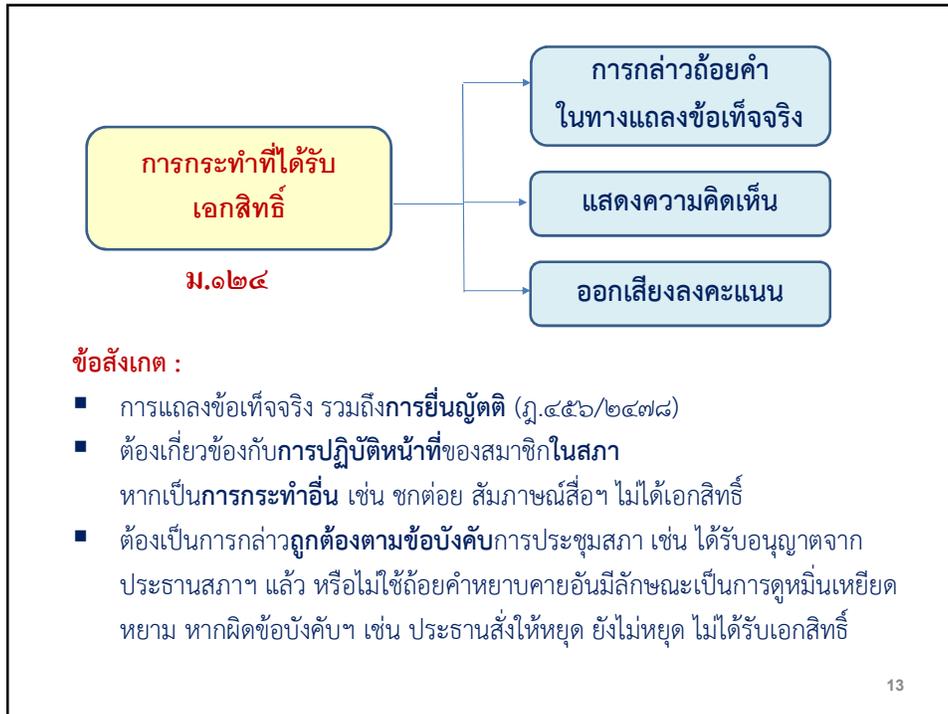
ม.๑๒๔ วรรคหนึ่ง

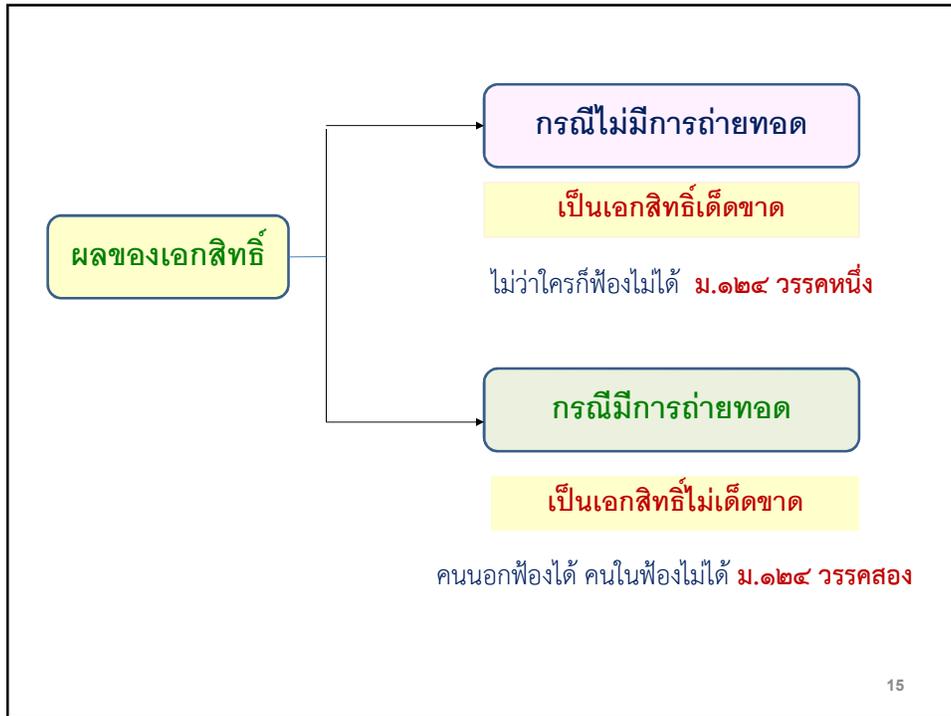
บุคคลอื่นที่ได้รับเอกสิทธิ์ด้วย

ม.๑๒๔ วรรคสี่

ม.๑๖๓ วรรคหนึ่ง

ม.๑๒๙ วรรคเจ็ด

ผลของเอกสิทธิ์กรณีไม่มีการถ่ายทอดฯ

มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง :

“ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภาหรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้”

- ใครจะฟ้องเป็นคดีอาญา เช่น ตาม ป.อาญา ม.๑๓๖, ๓๒๖, ๓๒๗, ๓๒๙ ไม่ได้ หรือฟ้องเป็นคดีแพ่ง เช่น ตาม ป.พ.พ. ม.๔๒๐, ๔๒๑, ๔๒๓ ก็ไม่ได้ หรือจะเอาผิดทางวินัย ก็ไม่ได้
- จะฟ้องไม่ได้ตลอดไป แม้สิ้นสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนฯหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ก็ฟ้องไม่ได้

16

ตัวอย่างเช่น

ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาญัตติเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลในการประมูลงานก่อสร้างของกระทรวงแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็น การประชุมลับ ไม่มีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

นายแดง ส.ส.พรรคฝ่ายค้าน กล่าวในที่ประชุมโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วว่า ตนมีหลักฐานแน่ชัดว่า **นายดำ** รัฐมนตรีรับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้างในกระทรวงแห่งนั้น โดย**นายดำ** ให้**นางเขียว**ภริยานายดำ เดินทางไปรับเงินด้วยตนเองที่ฮ่องกง

ต่อมา**นายดำ** รัฐมนตรี และ**นางเขียว** ภริยารัฐมนตรี เป็นโจทก์ฟ้อง**นายแดง** ส.ส.ผู้กล่าวถ้อยคำในสภา เป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาท และฟ้อง**นายแดง**เป็นคดีแพ่ง เรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตน

17

กรณีนี้จะเห็นได้ว่า

- การประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมลับ ไม่มีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

- เมื่อนายแดงกล่าวถ้อยคำในทางแกล้งข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร และเป็นเรื่องในวาระที่กำลังประชุมกัน จึงเป็นการกล่าวโดยถูกต้องตามข้อบังคับ **นายแดงย่อมได้รับเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด**

- ทั้งนายดำและนางเขียวจะฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาทไม่ได้ หรือจะฟ้องนายแดงเป็นคดีแพ่งเรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตนก็ไม่ได้

- และแม้ต่อมานายแดงสิ้นสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว นายดำและนางเขียวก็ฟ้องไม่ได้

18

ข้อสังเกต : เอกสิทธิ์กรณีไม่มีการ
ถ่ายทอตา (ม.๑๒๔ วรรคหนึ่ง)

■ แม้ถ้อยคำที่กล่าวไม่เป็นความจริง
ก็ฟ้องไม่ได้ ฎ.๑๙๒๗/๒๕๒๘

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๒๗/๒๕๒๘ เป็นกรณีสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัด
เชียงราย จำเลยที่ ๑ กล่าวอภิปรายในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาในการพิจารณา
ร่างพ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๒๕ มีข้อความพาดพิงมาถึงโรงงานสังกะสี
ไทย โจทก์ในคดีนี้ว่า หลีกเลียงภาษีจำนวน ๓,๓๐๐ ล้านบาทเศษ

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๑ กล่าวถ้อยคำเช่นนั้น เนื่องจากมีคำสั่งของ
คณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๘ ห้ามเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปตรวจสอบภาษีร้านค้า (น่าจะเป็น
เพราะมีการไปเรียกเงินจากร้านค้าโดยมิชอบ) แต่จำเลยที่ ๑ เห็นว่า เมื่อเจ้าหน้าที่
ตำรวจไม่เข้าไปตรวจสอบภาษีร้านค้าก็เป็นผลให้มีการเลี่ยงภาษีอากรกันเป็นจำนวน
มาก จำเลยที่ ๑ กล่าวพาดพิงถึงโจทก์เพื่อให้รัฐบาลแก้ไขคำสั่งของคณะปฏิวัติฉบับนี้
ดังนี้ แม้ข้อความที่จำเลยที่ ๑ อภิปรายจะปรากฏตามทางพิจารณาว่าไม่เป็นความจริง
เพราะโจทก์เสียภาษีถูกต้องตลอดมา และคำอภิปรายของจำเลยที่ ๑ กระทบกระเทือน

19

และเป็นผลร้ายแก่โจทก์ก็ตาม แต่จำเลยที่ ๑ ย่อมได้รับเอกสิทธิ์ผู้ใดจะนำไปฟ้องร้อง
ว่ากล่าวในทางใดไม่ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกแห่งรัฐสภาในระบอบประชาธิปไตยได้
แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมได้อย่างอิสระเสรีไม่ต้องคอยพะวง
หวั่นเกรงว่าจะไปกระทบกระเทือนหรือเป็นผลร้ายแก่ผู้ใด

หมายเหตุ :

ในขณะที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาคดีนี้ อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๒๑
มาตรา ๑๑๔ ที่บัญญัติว่า ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ดี ในที่ประชุมวุฒิสภาก็ดี
สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออก
เสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่า
กล่าวในทางใดมิได้” โดยไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการถ่ายทอตา ดังเช่น ใน
รัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับปี ๒๕๓๔ เป็นต้นมา

20

ผลของเอกสิทธิ์กรณีมีการถ่ายทอดฯ

ม.๑๒๔ วรรคสอง :

“เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้น มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสถานนั้น”

บุคคลภายนอกที่ถูกพาดพิง

ป้องกัน

เอกสิทธิ์ไม่คุ้มครอง

รัฐมนตรีหรือสมาชิกสภา

ที่ถูกพาดพิง

ป้องกัน

เอกสิทธิ์ยังคุ้มครอง

เหตุผล : เพราะมีโอกาสชี้แจงในสภาอยู่แล้ว

ตัวอย่างเช่น

ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาญัตติเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลในการประมูลงานก่อสร้างของกระทรวงแห่งหนึ่งซึ่งมีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ไม่ใช่การประชุมลับ)

นายแดง ส.ส.พรรคฝ่ายค้าน กล่าวในที่ประชุมโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วว่า ตนมีหลักฐานแน่ชัดว่า นายดำ รัฐมนตรีรับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้างในกระทรวงแห่งนั้น โดยนายดำให้นางเขียว ภริยานายดำ เดินทางไปรับเงินด้วยตนเองที่ฮ่องกง

ต่อมา นายดำ รัฐมนตรี และนางเขียว ภริยารัฐมนตรี เป็นโจทก์ฟ้องนายแดง ส.ส.ผู้กล่าวถ้อยคำในสภา เป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาท และฟ้องนายแดง เป็นคดีแพ่ง เรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตน

กรณีเช่นนี้

- นางเขียว ภริยารัฐมนตรี ย่อมฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาและคดีแพ่งได้ เนื่องจากนางเขียวเป็นบุคคลภายนอก มิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น เพราะเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง ไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำ ในการประชุมที่มีการถ่ายทอดฯ หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏ นอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้น มีลักษณะเป็นความผิดทาง อาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่ง สภานั้น
- ส่วนนายดำ รัฐมนตรี ฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งไม่ได้ เพราะนาย ดำเป็นรัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมในสภาผู้แทนราษฎรในวันนั้น นายแดงยังคง ได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

23

ปัญหา : หากรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงไม่ได้อยู่ในที่ประชุมจะ ฟ้องสมาชิกสภาที่กล่าวพาดพิงตน ได้หรือไม่ ?

ความเห็นที่ ๑ : มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ไม่ได้บัญญัติว่ารัฐมนตรีหรือสมาชิกสภา ที่ถูกพาดพิงต้องอยู่ในที่ประชุมด้วย หรือไม่ ดังนั้น ไม่ว่ารัฐมนตรีหรือสมาชิก สภาที่ถูกพาดพิงจะอยู่ในที่ประชุม หรือไม่ได้อยู่ในที่ประชุม คนพูดย่อม ยังคงได้รับเอกสิทธิ์ รัฐมนตรีหรือ สมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงฟ้องไม่ได้

ความเห็นแรกน่าจะตรงตามเจตนารมณ์ มากกว่า มีอะไรให้ว่ากันในสภาฯ แต่ยังไม่ มี แนวคำพิพากษาศาลฎีกา

ความเห็นที่ ๒ : การที่มาตรา ๑๒๔ วรรค สอง ยังคงให้ผู้พูดได้รับเอกสิทธิ์ในกรณี ที่พาดพิงรัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น เป็นเพราะสามารถใช้สิทธิพาดพิงแก่ ข้อกล่าวหาของคนพูดได้ทันทีในขณะนั้น แต่ในกรณีที่รัฐมนตรีหรือสมาชิกที่ถูก พาดพิงไม่อยู่ในที่ประชุม ย่อมไม่อาจใช้ สิทธิพาดพิงแก่ข้อกล่าวหาได้ทันทีใน ขณะนั้น รัฐมนตรีหรือสมาชิกที่ถูกพาดพิง น่าจะยังฟ้องได้

24

สิทธิของบุคคลภายนอกกรณีมีการถ่ายทอดฯ นอกจากการนำคดีขึ้นสู่ศาล

บุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหาย มีสิทธิร้องขอให้ประธานแห่งสถานนั้น จัดให้มีการ**โฆษณา** **คำชี้แจง**ตามที่บุคคลนั้นร้องขอ ตามวิธีการและภายในระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมสถานนั้น ทั้งนี้ โดยไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลในการฟ้องคดีต่อศาล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔ วรรคสาม

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒

ข้อ ๓๙ ให้ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอ**ภายในสามเดือน** นับแต่วันที่มีการประชุมครั้งนั้น เพื่อให้มีการโฆษณาคำชี้แจง และ

ข้อ ๔๑ หากประธานสภาเห็นว่า บุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหายจริง ให้จัดให้มีการโฆษณาโดยวิธีปิดประกาศคำชี้แจงไม่น้อยกว่าเจ็ดวันไว้ ณ บริเวณสภาที่ประชาชนเข้าไปตรวจสอบได้ และโฆษณาโดยวิธีการอื่นตามที่ประธานสภาเห็นสมควร

25

ข้อสังเกต : บุคคลอื่นที่ได้รับเอกสิทธิ์ด้วย

๑. ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา (มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่)

๒. บุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา เช่น บุคคลที่สภาเชิญมาให้ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น (มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่)

๓. ผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภา ไม่ว่าจะทางวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ หรือทางอื่นใด ซึ่งได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสถานนั้น (มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่)

๔. รัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา ตามมาตรา ๑๖๓ วรรคหนึ่ง ตอนท้าย

๕. กรรมการของทั้งสองสภาและผู้ปฏิบัติตามคำเรียก ได้รับเอกสิทธิ์ หากกล่าวถ้อยคำพาดพิงผู้อื่นในทางเสียหายในขณะที่มีการประชุม ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด

26

ข้อสังเกต

กรณีผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

- ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนฯ วุฒิสภา และรัฐสภา ฉบับปัจจุบัน กำหนดให้**เลขาธิการสภาฯ** เป็นผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุม
- **สื่อมวลชนที่รายงานข่าวการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา** **ไม่ได้รับเอกสิทธิ์**ตามรัฐธรรมนูญ เพราะมิใช่บุคคลตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสี่ แต่อาจไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการค้าเงินการอันเปิดเผยในการประชุมโดยสุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ (๔)

27

ข้อสังเกต

กรณีรัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมในที่ประชุมสภา

- มาตรา ๑๖๓ วรรคหนึ่ง ตอนท้าย บัญญัติว่า “...ให้นำความในมาตรา ๑๒๔ มาใช้บังคับแก่รัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาฯ โดยอนุโลม” เพื่อให้รัฐมนตรีสามารถแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในสภาฯได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องหวั่นเกรงว่าจะถูกฟ้อง
- **ตัวอย่าง เช่น** เมื่อรัฐมนตรีที่อยู่ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ถูกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายกล่าวหาว่า รับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้าง รัฐมนตรีจึงขอใช้สิทธิพาดพิงลุกขึ้นชี้แจงว่า ตนไม่ได้รับเงินใคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กล่าวหาตนต่างหากที่รับเงินจากบริษัทที่แพ้การประมูลมากกล่าวหาว่าตนทุจริตเพื่อจะได้มีการประมูลใหม่ กรณีเช่นนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกพาดพิงจะฟ้องร้องรัฐมนตรี ไม่ได้เช่นกัน

28

ข้อสังเกต

กรณีกรรมการ

- มาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด บัญญัติว่า “...เอกสิทธิ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๔ ให้คุ้มครองถึงผู้กระทำหน้าที่ (กรรมการ) และผู้ปฏิบัติตามคำเรียก (ของ กรรมการ) ตามมาตรานี้ด้วย”
- ผลคือในกรณีที่เป็นการประชุมของคณะกรรมการในห้องประชุมของ คณะกรรมการ หากมีกรรมการผู้ใดหรือผู้ที่กรรมการเรียกมากล่าว ถ้อยคำพาดพิงบุคคลอื่นในทางเสียหาย กรรมการหรือผู้ที่กรรมการเรียก มานั้นได้รับเอกสิทธิ์ด้วย
- ทั้งนี้ เพื่อให้กรรมการหรือผู้ปฏิบัติตามคำเรียกของกรรมการสามารถปฏิบัติ หน้าที่หรือให้ข้อเท็จจริงที่แท้จริงได้โดยไม่ต้องหวั่นเกรงว่าจะถูกฟ้องในภายหลัง เช่นเดียวกัน

29

- คณะกรรมการมี ๒ ประเภท ได้แก่
 ๑. คณะกรรมการสามัญ ประกอบด้วยสมาชิกของแต่ละสภาเท่านั้น
 ๒. คณะกรรมการวิสามัญ อาจมีทั้งสมาชิกสภาฯ และผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาฯ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคหนึ่ง

คณะกรรมการตามมาตรา ๑๒๙ วรรคหนึ่ง มีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือ ในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงหรือที่ศึกษาอยู่นั้นได้

แต่การเรียกเช่นนั้นมิให้ใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือใช้อำนาจในกระบวนการวิธีพิจารณาพิพากษาอรรถคดีหรือการบริหารงานบุคคลของ แต่ละศาล และมีให้ใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ตามหน้าที่และอำนาจโดยตรงในแต่ละองค์กรตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคสี่

30

ตัวอย่างคดีเกี่ยวกับเอกสิทธิ์ : คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๗๓๐/๒๕๕๐
(รัฐธรรมนูญ ๒๕๓๔)

- ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ผู้คดีไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี (พลเอก ช.) จำเลยที่ ๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายในทำนองว่า จำเลยที่ ๑ มีข้อสงสัยว่า โจทก์ซึ่งเป็นรมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรีล่วงรู้ความลับว่ารัฐบาลไทยกำลังจะเปลี่ยนแปลงค่าเงินบาทและระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา แล้วโจทก์กับพวกร่วมกันนำข้อมูลดังกล่าวไปหาประโยชน์เป็นเงินหลายพันล้านบาท โจทก์มาฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยที่ ๑ กับพวก จำเลยที่ ๑ ต่อสู้ประการหนึ่งว่าได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๑ ไม่ได้รับเอกสิทธิ์เพราะเป็นการประชุมที่มีการถ่ายทอดฯ (รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๓๔ ไม่มีข้อยกเว้นกรณีมีการถ่ายทอดฯ ดังเช่นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๒๕๖๐ ที่ว่า ผู้กล่าวถ้อยคำยังได้เอกสิทธิ์ หากผู้ถูกพาดพิงเป็นสมาชิกแห่งสถานะนั้นนั่งอยู่ในที่ประชุม) แต่กรณีนี้ศาลฎีกาเห็นว่า ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า มีมูลเหตุเพียงพอที่จำเลยที่ ๑ จะตั้งข้อสงสัยเช่นนั้นได้ ไม่ได้ตั้งข้อสงสัยอย่างเลื่อนลอย ยังอยู่ในขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้านเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน ไม่ได้เป็นการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความจริง ไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์

31

ข้อวิพากษ์ทางวิชาการ

All are equal Before The law ?

- ทำไมต้องยอมให้สมาชิกสภาฯ อยู่เหนือกฎหมาย
- เป็นการยุติธรรมแก่ผู้เสียหายหรือไม่
- เหตุใดผู้เสียหายไม่มีสิทธิปกป้องตนเอง

แนวทางของต่างประเทศ

- The committee of Privileges มีอำนาจสั่งระงับเอกสิทธิ์
- สภาฯ มีอำนาจสั่งลงโทษขับออกจากการเป็นสมาชิกฯ หรือเพิกถอนการได้รับเอกสิทธิ์
- การใช้เอกสิทธิ์ในทางที่มีขอบ อาจถูกลงโทษทางอาญาหรือทางวินัย
- Right to Reply ผู้เสียหายมีสิทธิชี้แจงในสภาฯ
- มีข้อยกเว้นให้ดำเนินคดีได้ หากเป็นการประชุมที่มีการถ่ายทอดฯ

32

ส่วนที่ ๒

ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Immunity)

33

รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส มาตรา ๒๖ วรรคสอง และวรรคสี่

“สมาชิกรัฐสภาจะถูกจับกุม ถูกกระทำด้วยประการใดๆ ให้สูญสิ้นหรือถูกจำกัดอิสรภาพในคดีอาญาได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากสภาที่สมาชิกผู้นั้นสังกัดอยู่ การอนุญาตดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมี หากเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือกรณีที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว

การคุมขัง การกระทำใดๆ ให้สูญสิ้นหรือถูกจำกัดอิสรภาพ หรือการดำเนินคดีอาญาต่อสมาชิกรัฐสภาจะต้องระงับไว้ในระหว่างสมัยประชุม หากสภาที่สมาชิกผู้นั้นสังกัดอยู่ร้องขอ”

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา หมวด ๑ มาตรา ๖

“ในระหว่างสมัยประชุมสภาที่ตนเป็นสมาชิก สมาชิกมีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ถูกจับกุมทุกคดี ยกเว้นในความผิดฐานกบฏ ความผิดมหันตโทษ และความผิดต่อความสงบเรียบร้อย”

พ.ร.บ.ธรรมนูญการปกครองสยามฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๑๗

“การฟ้องร้องสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎรเป็นคดีอาชญาต้องร้องศาล จะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อน ศาลจึงจะรับฟ้องได้”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๒๗

“ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปกักขัง เว้นไว้แต่จับในขณะกระทำผิด แต่ต้องรีบรายงานไปยังประธานแห่งสภา และประธานแห่งสภาอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้”

35

ลักษณะของความคุ้มกัน : ตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๖๐

๑. กรณีห้ามจับ คุมขังหรือหมายเรียกตัวมาสอบสวนในฐานะเป็น ผู้ต้องหาในคดีอาญา (ม.๑๒๕ วรรคหนึ่ง และ วรรคสอง)

๒. กรณีถูกคุมขังอยู่ก่อนสมัยประชุม (ม.๑๒๕ วรรคสาม)

๓. กรณีมีการพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม (ม.๑๒๕ วรรคสี่)

36

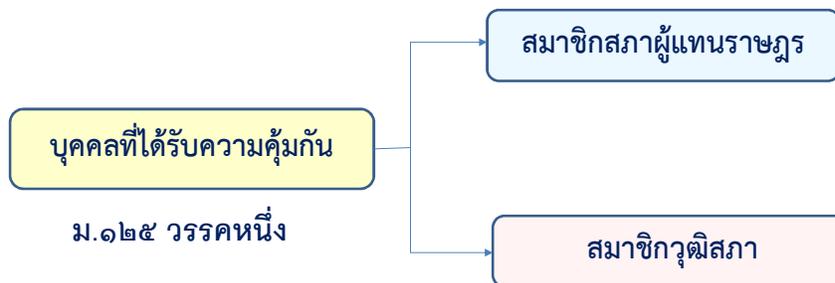
ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

๑. กรณีห้ามจับ คมขังหรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม

“มาตรา ๑๒๕ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้”

37

ข้อสังเกต :

- ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญมิให้เฉพาะสมาชิกรัฐสภาเท่านั้น ไม่รวมถึงบุคคลอื่น ดังเช่นเอกสิทธิ์
- สมาชิกสภาท้องถิ่นไม่ได้รับความคุ้มครอง

38

ช่วงเวลาที่ได้รับความคุ้มครอง

ม.๑๒๕ วรรคหนึ่ง

ในระหว่างสมัยประชุม

ม.๑๒๑ ถึง ม.๑๒๓

ข้อสังเกต :

- ความคุ้มครองเป็นเพียงการให้ความคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างสมัยประชุม เมื่อพ้นสมัยประชุม ความคุ้มครองจะหมดไป

39

สมัยประชุม : รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

สมัยประชุมวิสามัญ

สมัยประชุมสามัญ

- ปีหนึ่งมีสมัยประชุมสามัญ ๒ สมัย มีกำหนดเวลาสมัยละหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้ (ม.๑๒๑ วรรคสอง)
- การปิดสมัยประชุมสามัญประจำปีก่อนครบกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา (ม.๑๒๑ วรรคสาม)

- เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้ (ม.๑๒๒ วรรคสาม)
- ส.ส.และ ส.ว.ทั้งสองสภารวมกัน หรือ ส.ส. มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อให้มีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญได้ (ม. ๑๒๓)

40

ขอบเขตความคุ้มกัน

ม.๑๒๕ วรรคหนึ่ง

- คุ้มครองเฉพาะในคดีอาญา ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่
- การกระทำความผิดอาจเกิดก่อนเป็นสมาชิกสภาฯ ก็ได้
- ไม่ให้ความคุ้มครองในคดีแพ่ง คดีปกครอง

ความคุ้มกันที่ได้รับ

มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง

ห้ามจับ คุมขัง หรือหมายเรียกไปสอบสวน
ในฐานะผู้ต้องหาในคดีอาญา

ข้อยกเว้น :

- ได้รับอนุญาตจากสภาที่เป็นสมาชิก
- จับในขณะกระทำความผิด

- ต้องรายงานไปยังประธานแห่งสภา
- ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งปล่อย

42

ข้อสังเกต

- ไปรับทราบข้อกล่าวหาด้วยตนเองที่สถานีตำรวจไม่ใช่จับ
ฎ.๕๙๒๐/๒๕๕๙
- ขอให้ออกหมายจับตาม ป.วิ.พ.ได้
- ขอให้ออกหมายเรียกเป็นพยานได้
- ขอให้ออกหมายค้นบ้านได้
- ความผิดที่กระทำไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในขณะที่เป็นสมาชิกสภา
และไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องข้องกับการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภา
ก็ได้รับความคุ้มครอง
มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง

43

ข้อสังเกต (ต่อ)

- กรณีสภาที่ผู้ยื่นเป็นสมาชิกอนุญาต (มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง)
 - ต้องให้สภาอนุญาต ประธานสภาไม่มีอำนาจสั่งอนุญาตโดยลำพัง
 - การขอสละความคุ้มครอง ไม่เป็นเหตุให้สภาต้องอนุญาต
- กรณีการจับในขณะที่กระทำความผิด (ม.๑๒๕ วรรคสอง)
 - เมื่อประธานแห่งสภาที่ผู้ยื่นเป็นสมาชิกได้รับรายงาน ประธานฯอาจสั่งให้ปล่อยเพื่อให้มาประชุมสภาได้โดยลำพัง ไม่ต้องขอมติสภา
 - การสั่งปล่อยเพื่อให้มาประชุมสภา ไม่หมายรวมถึงการมาประชุม คณะกรรมการ

44

ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

๒. กรณีถูกคุมขังก่อนสมัยประชุม

“ม.๑๒๕ วรรคสาม ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้”

45

ข้อสังเกต

- ต้องเป็นเรื่องที่ประธานสภาฯร้องขอ สมาชิกสภาที่ถูกขังร้องขอไม่ได้
- ศาลจะสั่งให้มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วย หรือไม่ก็ได้
- คำสั่งปล่อยจะมีผลตั้งแต่วันที่สั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม
- ไม่ต้องใช้มติของสภาฯ ดังเช่นการอนุญาตให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา เพียงแต่ร้องขอโดยประธานแห่งสภาฯก็เพียงพอแล้ว

มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม

46

ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐

๓. กรณีการพิจารณาคดี

“ **มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่** ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอก หรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา”

ที่มาของกรณีนี้ สืบเนื่องมาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ บัญญัติว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

47

ความคุ้มครองกรณีการพิจารณาคดี

หลัก :

- ในกรณีที่มีการฟ้องคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม
- ให้ศาลพิจารณาคดีต่อไปได้

เงื่อนไข

- ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะมาประชุมสภา

มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่

48

ข้อสังเกต

- รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ และฉบับปี ๒๕๕๐ ให้ความคุ้มครองในการพิจารณาคดี โดยห้ามการพิจารณาคดีในสมัยประชุม เว้นแต่สภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอนุญาต หรือในกรณีที่เป็นการคดีตามพ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งฯ พ.ร.ป.ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ และพ.ร.ป.ว่าด้วยพรรคการเมืองฯ
- แต่รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ ให้พิจารณาคดีได้ โดยมีเงื่อนไขว่า การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะต้องมาประชุมสภา เช่น ศาลต้องไม่นัดพิจารณาคดีในวันนั้น
- เงื่อนไขดังกล่าวมีเฉพาะการพิจารณาคดีอาญาเท่านั้น ไม่ใช่ในคดีแพ่งหรือคดีอื่น เช่น คดีล้มละลาย คดีภาษี คดีแรงงาน ศาลนัดพิจารณาคดีในวันประชุมสภาได้

- ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ จำเลยไม่จำเป็นต้องไปศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม การดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นนี้จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องในวันที่มีการประชุมสภาได้
- อย่างไรก็ตาม หากจำเลยประสงค์จะไปฟังการไต่สวนมูลฟ้อง ต้องคำนึงถึงมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ด้วย
- หากศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งว่า คดีมีมูล การออกหมายเรียกจำเลยที่เป็นสมาชิกสภามาศาลในวันนัดสอบคำให้การหรือวันนัดสืบพยานโจทก์ ต้องคำนึงถึงมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ด้วย
- กรณีคดีเสร็จการพิจารณาแล้ว จำเลยที่เป็นสมาชิกสภาฯ จะขอเลื่อนการอ่านคำพิพากษา โดยอ้างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ไม่ได้ เพราะคดีเสร็จการพิจารณาแล้ว เพียงแต่อยู่ในขั้นตอนการอ่านคำพิพากษาให้คู่ความฟัง (คำสั่งศาลฎีกาที่ ๗๖๘ ถึง ๗๖๙/๒๖๖๐)
- เมื่อพิจารณาป.วิ.พ. มาตรา ๑(๘) ประกอบกับป.วิ.อ. มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๘๒ วรรคสอง แล้ว การอ่านคำพิพากษาและการคุมขังตามหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกาไม่ใช่กระบวนการพิจารณาก่อนศาลชั้นต้นตัดสินคดี แต่เป็นกระบวนการหลังศาลชั้นต้นตัดสินคดีแล้ว ไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “พิจารณาคดี” ตามรธน. มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ศาลจึงอ่านคำพิพากษาได้โดยไม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อรธน.มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๖๔)

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๗๖๘ ถึง ๗๖๙/๒๖๖๐ จำเลยที่ ๓ เป็นสมาชิกสภาผู้แทน
จังหวัดกำแพงเพชร ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ มีคำพิพากษาว่า จำเลยที่ ๓ กับพวกมี
ความผิดตามป.อาญา มาตรา ๑๑๖ (๒) (๓) ฯลฯ

ก่อนวันนัดฟังคำพิพากษาศาลฎีกา จำเลยที่ ๓ ยื่นคำร้องนี้ต่อศาลชั้นต้น
ความว่า จำเลยที่ ๓ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกำแพงเพชร
และอยู่ระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรยังไม่เสร็จสิ้น ขอศาลได้โปรดเลื่อนการ
อ่านคำพิพากษาศาลฎีกาออกไป ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ส่งศาลฎีกาเพื่อพิจารณา

ศาลฎีกามีคำสั่งว่า “พิเคราะห์แล้ว แม้จำเลยที่ ๓ เป็นสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร แต่คดีนี้เสร็จการพิจารณาแล้ว เพียงแต่อยู่ในขั้นตอนการอ่านคำพิพากษาให้
คู่ความฟัง กรณีไม่อยู่ในบังคับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๕ ประกอบกับพฤติการณ์ของจำเลยที่ ๓ ในการขอ
เลื่อนคดีมีลักษณะเป็นการประวิงการอ่านคำพิพากษา จึงไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี และ
ให้ออกหมายจับจำเลยที่ ๓ มาฟังคำพิพากษาต่อไป และปรับนายประกันตามสัญญา
...”

51

ข้อสังเกต

- ในระหว่างสมัยประชุม เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งประทับรับฟ้องแล้ว ส.ส.หรือ
ส.ว. ผู้นั้นย่อมอยู่ในฐานะจำเลยในคดีอาญา หากในวันนัดพร้อมเพื่อสอบ
คำให้การ ตรวจพยาน และกำหนดวันนัดสืบพยาน จำเลยไม่มา ศาลชั้นต้นมี
อำนาจออกหมายจับจำเลยได้โดยไม่ต้องขออนุญาตสภาฯ เพราะเป็นการจับ
มาสอบคำให้การ เพื่อพิจารณาและสืบพยานในศาล (ไม่ใช่จับมาสอบสวนใน
ฐานะผู้ต้องหาคดีอาญา) ไม่อยู่ภายใต้บังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕
วรรคหนึ่ง และศาลมีอำนาจพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม ตามมาตรา
๑๒๕ วรรคสี่ เพียงแต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการไปประชุมสภา (หนังสือ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่ ๐๐๑๕/๑๘๖ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน
๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม)

52

ข้อสังเกต

- กรณีศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์ในคดีอาญา **ผลคดีคือลงโทษจำคุก ส.ส. ส.ว. รวมทั้งรัฐมนตรี** โดยไม่รอกการลงโทษ

- จะมีผลให้ผู้นั้นอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกคุมขังโดยหมายของศาลและ**ต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพ**
- แม้ต่อมาศาลสูงมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวก็ไม่มีผลให้กลับมาสมาชิกภาพได้อีก

มาตรา ๑๐๑ (๖) + ม.๙๘ (๖) กรณี ส.ส. และมาตรา ๑๗๐ + ๑๖๐ (๖) กรณี รัฐมนตรี)

(คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๖๔)

- ในวันอ่านคำพิพากษา หากศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา (คือสั่งให้ส่งศาลสูงเพื่อพิจารณาสั่ง ตามป.วิ.อ. ม.๑๐๖ (๔) วรรคสอง)

53

ข้อสังเกต : กรณีมีเหตุทำให้สมาชิกสภาต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่

- ❖ กรณีสมาชิกสภาต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ เพราะเหตุศาลมีคำสั่งรับฟ้องหรือรับคำร้องในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม คดีเลือกตั้ง หรือคดีอื่นๆ
- ❖ มีปัญหาว่าสมาชิกที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จะอ้างความคุ้มกันตามมาตรา ๑๒๕ ในระหว่างที่ตนต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ได้หรือไม่

(๑) กรณีห้ามจับ คุมขังหรือหมายเรียกตัวมาสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ตามมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง มี ๒ ความเห็น

ความเห็นแรก น่าจะอ้างได้ เพราะยังมีสถานะเป็นสมาชิกสภา

ความเห็นที่สอง น่าจะอ้างไม่ได้ เพราะไม่มีหน้าที่ไปประชุมสภา

หากพิจารณาเจตนารมณ์ของการให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกสภาที่ว่าเพื่อให้สมาชิกสามารถไปปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ **ความเห็นที่สอง** น่าจะถูกต้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมากกว่า

54

(๒) กรณีถูกคุมขังอยู่ ตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสาม

- สมาชิกสภาที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ย่อมไม่มีหน้าที่ต้องไปประชุมสภาฯ จึงไม่อาจอ้างความคุ้มกันตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสาม เพื่อร้องขอให้ประธานสภาฯ สั่งปล่อยตนในระหว่างสมัยประชุม

(๓) กรณีมีการพิจารณาคดี ตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ซึ่งให้ศาลพิจารณาคดีต่อไปได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการไปประชุมสภาฯ

- สมาชิกสภาที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ย่อมไม่มีหน้าที่ต้องไปประชุมสภาฯ จึงไม่อาจอ้างความคุ้มกันตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ เพื่อขอให้ศาลไม่นัดพิจารณาคดีในวันที่มีการประชุมสภาฯ

55

การสิ้นสุดความคุ้มกัน

- สมาชิกภาพของสมาชิกสภาสิ้นสุดลง
- มีพระราชกฤษฎีกาปิดสมัยประชุม

56

ข้อวิพากษ์ทางวิชาการ

**All are
equal
Before
The law ?**

- ส.ส. ส.ว.ทำผิดกฎหมาย บ้านเมือง ทำไม่จับไม่ได้ นี่หรือประชาธิปไตย ???

แนวทางของต่างประเทศ

- ให้ความคุ้มกันเฉพาะในคดีแพ่ง ไม่ให้ความคุ้มกันในคดีอาญา
- ไม่ให้ความคุ้มกันในคดีความผิดอาญาร้ายแรงหรือคดีทุจริต
- ให้ความคุ้มกันเฉพาะความผิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่
- ห้ามเฉพาะการจับ คุ่มขัง ไม่ห้ามการฟ้องคดี
- ยกเลิกความคุ้มกันไปแล้ว
- ให้สภามีอำนาจสั่งถอนความคุ้มกันได้เสมอ หากกระทำการอันไม่เหมาะสมในระหว่างที่ได้รับความคุ้มกัน

57

ความคุ้มกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ม. ๒๒๗)

ช่วงเวลาที่ได้รับความคุ้มกัน

- พ.ร.ฎ. ให้มีการเลือกตั้ง ส.ส.หรือการเลือก ส.ว.
- ประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ

มีผลใช้บังคับ

ความคุ้มกันที่ได้รับ

ห้ามมิให้ จับ คุ่มขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปสอบสวนเท่านั้น

ข้อสังเกต

- หากเป็นคดีในชั้นศาล ก.ก.ต.ไม่ได้รับความคุ้มกัน ศาลยังมีอำนาจออกหมายจับ หรือหมายจำคุก ก.ก.ต.ได้

ข้อสังเกต : การเลือกตั้งท้องถิ่น
ก.ก.ต.ไม่ได้รับความคุ้มกัน

58

ข้อยกเว้น

- กรรมการการเลือกตั้งไม่ได้รับความคุ้มครอง หากเป็นการจับ คும்ขัง หรือ หมายเรียกตัวไปสอบสวน
 ๑. โดยได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง
 ๒. ในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด(มาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง)

ข้อสังเกต

- ไปรับทราบข้อกล่าวหาที่สถานีตำรวจ ไม่ใช่การจับ
- ขอให้ออกหมายเรียกไปเป็นพยานได้
- ขอให้ออกหมายจับตามป.วิ.พ.ได้
- ขอให้ออกหมายค้นบ้านได้

59

ข้อปฏิบัติ : ในกรณีที่จับกรรมการการเลือกตั้งในขณะที่กระทำความผิด หรือจับ หรือค่อมขังกรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น เช่น จับตาม ป.วิ.พ.

- ผู้จับต้องรายงานต่อประธาน ก.ก.ต.โดยด่วน
- ประธาน ก.ก.ต. มีอำนาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับหรือถูกค่อมขังได้
- แต่ถ้าประธาน ก.ก.ต.เป็นผู้ถูกจับหรือค่อมขัง เป็นอำนาจของ ก.ก.ต.เท่าที่มีอยู่

มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง

60